

sententiam pro evangelica auctoritate sic debemus accipere, ut ipsis in Evangelio verbis Domini resistamus, qui eum qui dixit, *Domine, propitius esto mihi peccatori*, magis justificatum descendisse de templo, quam Pharisæum justitias suas commemorantem atque jactantem, divina voce firmavit (*Luc. xviii, 10-14*). Nec succenseat iste recens illuminatus in carne, quod eum diximus in suæ fidei tyrocinio, quando adhuc quis esset qui eum sanaverat nesciebat, minus circumspectam protulisse sententiam, *quia peccatores Deus non exaudit*: cum ipsi Apostoli, præ cæteris electi et Domini lateribus coherentes¹ ejusque ore pendentes, multa reperiantur improbanda dixisse, quæ commemorare prolixum est, ita ut beatus Petrus de quibusdam verbis suis, non solum reprehendi, sed etiam satanas appellari meruerit (*Math. xvi, 23*).

CAPUT X.—13. Quanquam in comparatione justitiæ Dei, si nec sancti in cælis Angeli justii esse dicantur, non mihi videtur importuna sententia: non quia ut hoc essent, a justitia lapsi sunt; sed quia facti sunt, et Deus non sunt, tantumque spiritualis luminis habere non possunt, quantum habet ille a quo facti sunt. Ibi enim summa justitia, ubi summa sapientia: et hoc Deus est, de quo dictum est, *Soli sapienti Deo* (*Rom. xvi, 27*). Sed alia quæstio est, quantum justitiæ ipsius capiant Angeli, quantumque non capiant. Cujus enim participatione justii sunt, ejus comparatione nec justii sunt.

CAPUT XI.—14. Sed alia est, ut dixi, ista quæstio; alia de sideribus et sole et luna, utrum vel rationales habeant spiritus in his conspicuis corporibus lucidisque: quæ corpora esse qui dubitat, quid sit omnino corpus ignorat. Neque ista multum ad nos pertinent, ut ea summo studio indagare curemus, quæ remota sunt a sensibus nostris et ab intellectu infirmitatis humanæ, nec in ipsis Scripturis ita posita, ut nobis eorum sit mandata cognitio. Imo vero ne præ-

¹ Sic cum Mss. [*cum ipsi Apostoli Domini, præ cæteris electis et lateribus coherentes.*]

cipiti suspitione in fabulas sacrilegas irruamus, clamat Scriptura divina, *Altiora te ne quæsieris, et fortiora te ne scrutatus fueris; sed quæ tibi præcepit Dominus, illa cogita semper* (*Eccli. iii, 22*): ut magis in istis temeraria præsumptio, quam cauta ignoratio culpanda videatur. Certe ait Apostolus, *Sive Sedes, sive Dominationes, sive Principatus, sive Potestates* (*Coloss. i, 16*). Et esse itaque Sedes, Dominationes, Principatus, Potestates in cælestibus apparatibus, firmissime credo, et differre inter se aliquid indubitata fide teneo: sed, quo me contemnas, quem magnum putas esse doctorem, quænam ista sint, et quid inter se differant nescio. Nec ea sane ignorantia periclitari me puto, sicut inobedientia, si Domini præcepta neglexero; et ideo puto Spiritu Dei per auctores nostros, scriptores sanctorum eloquiorum, non plene exposita, sed raptim tacta atque perstricta; ut si cui forte tali qualis nos sumus, per altiore revelationem aliquid hujusmodi fuerit demonstratum, non se inferiores fuisse credat eos, per quos nobis canonicarum Scripturarum sancta præconia ministrata sunt. Quantum enim quisque sciendo profecerit, tanto se infra illas Litteras inveniet, quas Deus tanquam firmamentum supra omnia humana corda constituit. Non itaque opus est *plus sapere, sed sapere ad temperantiam, sicut unicuique Deus partitus est mensuram fidei* (*Rom. xii, 3*). Docebunt te ista fortasse doctiores, si ad illos afferas tantam discendi scientiam, quantum sciendi habes curam; ne incognita pro cognitis opineris; ne non credenda credas, vel credenda non credas. Imo docebit ille unus Magister et verus, sive per illos, sive quibus modis voluerit, qui te pro sua Ecclesia laborantem intus inspicit, ubi et hoc in te contulit: ipse reserabit latius veritatem, qui pulsantem pervidet, quam donare dignatus est, charitatem (a).

(a) Sic desinit Tractatus in melioribus Mss. Reliqui trinita circiter versus qui superadduntur in excusis, translati huc fuerant ex fine epistolæ Augustini ad Hieronymum, olim ordine 28, nunc 168.

AUGUSTINI SCRIPTIOES ALIÆ ADVERSUS PRISCILLIANISTAS HÆ SUNT :

IN TOMO II,

Epistola cccxxxvii, ad Ceretium episcopum.

IN TOMO VI,

Contra Mendacium liber ad Consentium.

IN SUBSEQUENTEM LIBRUM,

Vide lib. 2, cap. 52, *Retractionum, tom. 1, col. 650, verbis*, Inter hæc (a), usque ad col. 651, *verbis*, Hac disputatione respondeo. M.

(a) Ipsum tempus indicat Gestorum cum Emerito donatista apud Casaream, de quibus in proxime antecedente Retractionum capite: quæ Gesta consignantur Honorio XII et Theodosio VIII Coss. Itaque subsequens liber pertinet ad annum Christi 418. In antiquis codicibus titulum habet: « Liber Aurelii Augustini respondentis contra periklian Arianorum. » In Retractionum exemplaribus: « Contra sermonem Arianorum. »

Sermo Arianorum,

Ubi numeri propterea sunt locis sigulis annotati, ut cum responsio legi cæperit, qui voluerit attendat, utrum cuique loco adde diligenterque responsum sit; quia eosdem numerus habet etiam in sa responsio, per quos cui loco respondeatur intelligat.

1. Dominus noster Jesus Christus, Deus unigenitus, primogenitus totus creatis.

2. Voluntate Dei et Patris sui ante omnia sæcula constitutus.